

Christian Alnors translokationstale

Taler

Christian Alnor
Rektor på Middelfart
Gymnasium og HF

Dato

24. juni 2022

Sted

Middelfart Gymnasium og HF

Kære studenter og hf-ere: Tillykke med jeres eksamen.

Hvert år, når jeg skriver dimissionstalen – og den her er altså skrevet specielt til jer i år!! - så vil jeg helst tage udgangspunkt i noget aktuelt. Hvad sker der omkring os, og hvordan påvirker det os – og ikke mindst jer, der nu forlader skolen og skal i gang med ”det rigtige voksenliv”.

Med dimissionstalen vil jeg gerne forsøge at forbinde noget vigtigt i samtiden med det, at I nu har været her på MG i 2 eller 3 år. I den tid har vi forsøgt at give jer noget med til at kunne klare jer bedre i jeres fremtid. Helt oplagt noget viden og nogle færdigheder, men også det dér u håndgribelige, som vi kalder almen dannelse, og som vi tror på kan hjælpe jer til et godt liv som voksne.

I år har det imidlertid ikke været særlig sjovt at kikke sig omkring for at se, hvad der sker aktuelt, og hvad det kan få af betydning for jer. Ganske enkelt fordi de dårlige historier har stået i kø. Jeg vil ikke nævne alle de dårlige ting, jeg kom til at skrive på min brainstorm-liste, men her får I et uddrag:

Coronapandemi – med social isolation og utryghed

Klima- og miljøkrisen, der truer med at løbe løbsk, og som det er svært at se, hvordan vi skal klare

Krigen i Ukraine – helt tæt på os – der har sendt mange millioner mennesker på flugt og hungerkatastrofer i mange lande i den 3. verden

Og så naturligvis også alle meldingerne om en stigende psykisk mistroivsel blandt unge

Det er jo næsten ikke til at holde ud. Hvad pokker er det for et voksenliv, som vi lukker jer ud i, og siger: nu er det jer, der skal tage et ansvar?

Jeg kom til at tænke på starten af et kendt digt af den tyske forfatter Bertolt Brecht. Han skrev det mens han fra 1934-38 levede i eksil i et lille stråtækt hus ved Svendborg. På flugt fra nazisterne i Tyskland. Brecht døde i 1956, men genopstod godt 20 år senere i TV-serien Matador, hvor han var den tyske digter Herbert Schmidt. Digtet hedder "Til Efterkommerne" – og det blev første gang trykt i 1939. Altså det år 2. verdenskrig startede. Det starter sådan her:

Sandelig, jeg lever i dystre tider!

Det troskyldige ord er tåbeligt. En glat pande

Tyder på ufølsomhed. Den leende

Har blot endnu ikke modtaget

Den frygtelige nyhed.

Hvad er det for tider, hvor

En samtale om træer næsten er en forbrydelse

Fordi den rummer tavshed om så mange ugerninger!

Han som dér roligt går over gaden

Kan vel ikke længer råbes op af sine venner

der er i nød?

(oversættelse: Otto Gelsted)

Der tre linjer i starten af strofe 2 er meget citeret og har fået stor betydning:

Hvad er det for tider, hvor

En samtale om træer næsten er en forbrydelse

Fordi den rummer tavshed om så mange ugerninger!

Digterjeg-et i Brechts digt fortæller hvordan han har forsøgt at modsætte sig ugerningerne i sit land og kæmpe for en bedre verden. Men når han ser tilbage på hvad han har udrettet må han erkende, at:

Kræfterne var få. Målet

Lå langt ude i det fjerne.

Det var tydeligt i sigte, omend for mig

Næppe opnåeligt.

Således gik min tid,

Som var givet mig på jorden.

Mange har udlagt Brechts digt sådan, at han mener, at man ikke kan tillade sig at skrive poesi dvs. dyrke kunsten, det skønne i en verden med så mange problemer. Hvis digteren vil digte, så skal han skrive politisk – han skal engagere sig. Og den opfordring – eller det krav – det skulle vi så rette videre til jer unge. Engager jer, gør noget. Spild ikke tiden på tant og fjas.

Jeg skal komme tilbage til tolkningen af Brechts digt, for det er heldigvis langt mere tvetydigt – og dermed mere menneskeligt – end som så. Men lad os prøve at starte med den simple tolkning. Hvis budskabet er, at I skal engagere jer – gøre noget ved samfundets problemer – hvad er så status for jeres årgang, jer der sidder her?

Min liste over plager startede med Coronapandemien. Har vi en opfordring til jer her? Det er jeg ikke sikker på. Jeg mener jo nok, at I som generation allerede har ydet jeres offer i bekæmpelsen af Coronapandemien. Det er alment anerkendt, at unge tålmodigt har accepteret at lade sig isolere i lange perioder og dermed er gået glip af det, vi kalder et normalt ungdomsliv. Ingen fester i månedsvis og begrænset social kontakt endnu længere. Og det har I gjort for at

skåne ældre og svagelige for elendighed og for tidlig død. Andre har sagt det før mig, men jeg vil gerne tilslutte mig: vi kan godt være stolte af hvordan de unge i Danmark har opført sig under pandemiens nedlukninger. Ingen tvivl om det! Godt klaret.

Videre til Klima- og miljøkrisen: Det er også alment anerkendt, at det her, det bliver jeres generations store opgave og udfordring. Jeg er utrolig stolt af at kunne sige, at I der sidder her, allerede for længst har taget den opgave til jer. Måske ikke alle, og ikke alle 100%. Kan I huske, da Anders Morgenthaler ved afslutningen af Ungdommens Klimafolkemøde i september sidste år stillede os alle en masse meget konkrete spørgsmål om hvor langt vi alle var nået med at ændre på vores forbrugsvaner? Det var ikke mange gange, vi kunne række hånden i vejret og svare: ”det gør jeg”, eller ”det er jeg holdt op med”. Den sved – for de aller- allerfleste af os – mig inklusive. Men det skal ikke rokke ved, at jeres engagement i miljø- og klimaspørgsmålet har været stort, mens I har været her på skolen. Vores skoles store og aktive miljøudvalg er et forbillede for mindre miljøgrupper på rigtig mange gymnasier. Jeres succes kommer af en indsats over lang tid og at I har formået at få bred opbakning fra jeres kammerater. På dette område er I foran de fleste herhjemme – inklusive os gamle. Fortsæt med det!

Så kommer jeg til krigen i Ukraine. Har vi og I gjort noget på det område? Hvad kan jeg opfordre jer til her? Jeg ved det ikke. Jeg følger selv rådvild med i nyhederne hver dag og ønsker, at den meningsløse ødelæggelse og de mange tab af menneskeliv snart får en ende. Vi har ikke som skole samlet gjort nogen indsats. Det indrømmer jeg. Og jeg har svært ved at sige, hvad det vil være rimeligt, at I gør i fremtiden. Jeg håber og tror, at den kultur og den omgangstone, som I har været en del af, mens I har været her, har vaccineret jer imod den umenneskelighed, vi ser udfolde sig i krigen. At I har lært så meget kritisk tænkning, at I ikke vil falde for en propaganda som den, der får 70% af den russiske befolkning til at støtte krigen. Jeg ved, at nogle af de ansatte på skolen har åbnet deres hjem for Ukrainske flygtninge. Det gælder garanteret også for nogle af jeres familier. Det har jeg stor respekt for. Jeg håber, at vi aldrig selv kommer i en situation som den Ukrainske befolkning. Og jeg håber, at de danske soldater, der bliver sendt ud til konfliktsteder i hele verden for at hjælpe med at holde fred, at de vil optræde med mere menneskelighed, end de russiske soldater, hvis ugeringer vi har set vidnesbyrd om. Men hvad kan jeg være bekendt at bede jer om? Peace! Make love, not war! Mere kan jeg ikke sige om

det!

Det bringer mig til den sidste plage. Den ene undersøgelse efter den anden viser, at det går den gale vej med unge menneskers trivsel. I har mange flere muligheder og I har mange flere materielle goder, end vi havde i 1973, da jeg blev student. Men med trivslen går det den gale vej. Det har fået en gruppe blandt jer, nemlig et 3g-hold i psykologi, til at skrive en kronik i Politiken for leden.

Jeres ærinde var at overbevise den ældre generation om, at det nok er rigtigt, at unge i dag har flere muligheder, end generationerne før jer. Men det er livet ikke nødvendigvis blevet lettere af. I peger på, at de mange åbne muligheder koblet med samfundets krav om, at I skal uddanne jer, fører til en jagt på gode karakterer i gymnasiet. Det giver et stresset liv for rigtig mange af jer, det underminerer det sociale sammenhold og det efterlader mange unge ensomme og usikre på hvordan de skal klare deres liv som voksne. I skriver kronikken på baggrund af en række interviews, som I har lavet blandt jeres kammerater her på skolen, men jeres ærinde er at beskrive det ungdomsliv, som er det normale, hvis man går på et gymnasium i Danmark i dag.

Jeg blev specielt glad for at læse en bestemt konstatering i jeres kronik. I skriver: *Den gode klasserumskultur gør det lettere for eleverne at lære, og dermed spiller det sociale fællesskab en rolle i elevernes læring og faglige udvikling.* Det er som talt ud af mit hjerte. Vi gør alt hvad vi kan på skolen for at I kan komme til at arbejde godt sammen i jeres klasser og på jeres hold. I skal lære med og af hinanden. I skal ikke konkurrere imod hinanden om gode karakterer. Gode karakterer er ikke en begrænset ressource. At Per får gode karakterer betyder ikke, at der kun er dårlige karakterer tilbage til Poul. Og Per bliver ikke et bedre eller mere værdifuldt menneske end Poul bare fordi han får bedre karakterer. Hvis I alle har lært det af at gå på Middelfart Gymnasium, så er en meget vigtig del af vores mission lykkedes med jer.

Jeres kronik fik mig til at finde en rapport frem om unges trivsel, som stammer fra en undersøgelse, som Region Syddanmark lavede tilbage i 2014. Her var emnerne blandt andet forventningspres, tidspres, karakterpres, ensomhed og gruppepres. Sådan set de samme emner, som dem I valgte at undersøge. Rapportens vinkel er de forslag, de unge selv kom med for 8 år siden om hvad man kan gøre. Et af de forslag, som er i rapporten er, at vi skal bryde tabuet om

at man kan have perioder, hvor man føler det går dårligt. Tal om det, sæt det på den fælles dagsorden. Og det er netop det, I gør med jeres kronik. Og I peger netop på, at det sociale fællesskab er jeres bedste værn mod dårlig trivsel og ensomhed.

Det bringer mig så som afslutning tilbage til en anden tolkning af Brechts digt "Til Efterkommerne", sådan som jeg lovede jer i starten. Som sagt, så er den gængse tolkning, at digtet er en opfordring til at engagere sig, som man sagde i 1970'erne. Være politisk. Spild ikke tiden med skønsnak og trivial musik. Men betyder det, at man ikke kan tillade sig at synge smukt og lave sjove billeder, når der er behov for kampråb og paroler på demonstrationsbannerne?

Kan man tillade sig at beskæftige sig med musik, leg, skønhed og drømme, når der sker så meget skidt i verden? Når der er så mange mennesker, der lider? Er en samtale om hvor fedt det var til sidste fredagscafe eller gymnasiefest - som det hedder i digtet - "*næsten en forbrydelse, fordi den rummer tavshed om så mange ugerninger*"?

Nej, sådan skal vi ikke læse Brechts digt. Digtet afslører det selv helt i starten: samtalen om træer er nemlig kun NÆSTEN en forbrydelse. Forbeholdet her er vigtigt. Og senere i digtet hedder det forklarer digter-jeget, at det ikke er bedre at være vred eller ked af det end at være glad. Han siger:

Osse hadet til nedrigheden

Forvrænger ansigtets træk.

Osse vreden over uretten

Gør stemmen hæs.

Brechts budskab er, at nok skal vi arbejde for at skabe en verden, hvor "*mennesket er menneskets hjælper*". Men undervejs i kampen må vi ikke glemme skønheden, poesien, musikken, drømmen. For fester og musik gør jer glade, og de styrker det sociale sammenhold. Blandt andet derfor var Coronaisolationen så skadelig for jer, mens den var livsvigtig for de svageste i samfundet.

Skolens musikudvalg, festudvalget, glædesugen i januar og når i pynter og laver

spas op til jul og halloween – alt det var også vigtige indslag i jeres gymnasietid. På lige fod med miljøudvalget, klimafolkemødet, elevrådet og alt det andet seriøse. Ja: jeg vil opfordre jer til at være med til at arbejde på at skabe en bedre verden, en verden hvor ”mennesket er menneskets hjælper”. Men I skal altså ikke gøre det uden gøgl og musik og glæde. Det er mit vigtigste budskab til jer i dag.

Jeg kan ganske enkelt ikke lade være med her til allersidst at fortælle en lille historie, der – tro det eller lad være – har sit udspring i en russisk folkefortælling. Det er historien om den sibiriske nattergal. Den går sådan her:

Den sibiriske nattergal fløj op mod solen, så højt at den til sidst frøs til is og faldt ned på den flade tundra.

Men en ko som forbi og tabte en kokasse, der begravede den stivfrosne fugl. Inde i kokassen var der lunt. Nattergalen tæede op, strakte hals og begyndte at synge. Det hørte en kat fra sit skjul. Den sprang til, hev nattergalen op og slugte den.

Denne historie har fire moraler:

*Den første er, som enhver kan regne ud:
højt at flyve dybt at falde*

*De to næste er:
ikke alle der skider på dig, er dine fjender,
ikke alle der haler dig op af skidtet, er dine venner*

*Den sidste morale man kan uddrage af historien er:
at man skal ikke synge, når man sidder i lort til halsen*

Men det er svært at lade være.

Så syng, venner. Altid.

Med disse ord dimitterer jeg jer som studenter og hf'ere fra Middelfart Gymnasium og HF 2022. Tillykke!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/christian-alnors-translokationstale-2022>